MÉDIA A DĚTI VE VÝCHOVNÉM PROSTŘEDÍ SOUČASNÉ RODINY

Leona Stašová

Klíčová slova: média, rodina, děti, životní styl, kulturní kapitál

Příspěvek se zabývá situací současných dětí především s ohledem na používání médií v rodině. Ukazuje, že dnešní generace vyrůstají v podmínkách životního prostoru rodin, které jsou výrazně mediálně nasyceny. Používání médií se stává součástí kulturního kapitálu rodiny a dětí a má svůj dosah též do edukačního a výchovného procesu ve škole. Cílem tohoto příspěvku je proto analyzovat způsoby používání médií a postoje k nim v současné rodině s dětmi.

Vysoká mediální saturace prostředí současných českých rodin, rychlý rozvoj nových mobilních zařízení a jejich dostupnost v dětské populaci přináší řadu problémů a otázek. Práce s médii ve škole a školní mediální výchova musejí počítat se vzorci a způsoby, které si děti přinášejí ze svého rodinného prostředí. Děti si osvojují vzorce chování spojené s užíváním médií jako součást kulturního kapitálu rodiny, avšak i doma se díky mobilitě a disponibilitě mediálních zařízení mohou pohybovat mimo bezprostřední kontrolu dospělých. Hlavními výchovnými a korekčními mechanismy vztahů dětí k médiím jsou pak nejen rodinná mediální výchova a přístupy rodičů k médiím, ale též rodinné vztahy, funkčnost rodiny a její životní styl (např. Weisskirch, 2009, Hertlein, 2012, Coyne, et al, 2014, aj.). Teoreticky je příspěvek zakotven především v teorii kulturní a sociální reprodukce (Bernstein, 1971, Bourdieu, 1986, Šafr, 2008, aj.) a v multiteoretickém modelu používání médií (Hertlein, 2012).

Text poukazuje na vybrané výsledky z výzkumu životního stylu současné rodiny, který se soustředil na životní styl, trávení volného času a také užívání médií v rodině. Využita byla kvantitativní strategie, sběr dat byl uskutečněn prostřednictvím dotazníku vlastní konstrukce. Výzkumný vzorek obsáhl 1307 českých rodin s alespoň jedním závislým dítětem ve věku 6-17 let. Respondentem v rámci výzkumu byl vždy jeden z rodičů, který odpovídal za celou rodinu jako celek. Pro analýzu dat byly využity základní deskriptivní charakteristiky, statistické testy významnosti, faktorová a shluková analýza.

Získaná data potvrdila předpoklad vysoké mediální nasycenosti české rodiny. Výsledky umožnily charakterizovat typy vybavenosti rodin médii a také typy rodin z hlediska kombinací typů médií. V našem výzkumu jsme tak mohli pracovat s typem „konzervativní“ rodiny, „konzumentské“, „komunikující“ a „mobilní a hrající si“. Analýza poukázala také na užívání

médií v rodinách, souvislosti společného užívání médií rodičů s dětmi i na postoje rodiny k médiím. Tyto aspekty pak byly vztaženy ke konstrukci kulturního kapitálu rodiny, který se odráží mj. i ve vztahu - děti a média - ve školním prostředí.

Bibliografie

Bernstein, B. (1971*) Class, Codes and Control: Theoretical Studies Towards and Sociology of Language*. London: Routledge & Kegan Paul.

Bourdieu, P. (1986) The forms of capital. In Richardson, J. (Ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education.* (241-258) New York: Greenwood.

Coyne, S. M. et al. (2014). Media Time = FamilyTime: Positive Media Use in Families with Adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 29(5), 663-668.

Hertlein, K. M. (2012) Digital Dwelling? Technology in Couple and Family Relationships. *Family Relations*, 61, 374-387.

Šafr, J. et al. (2012) *Mechanismy mezigenerační reprodukce nerovností.* Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Weisskirch, R. S. (2009) Parenting by cell phone. Parental monitoring of adolescents and family relations. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(1),1123 – 1139.